

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.02.2006, sp. zn. 29 Odo 678/2003, ECLI:CZ:NS:2006:29.ODO.678.2003.1

Číslo: 12/2007

Právní věta: Občanský soudní řád neukládá zastoupenému, ani zástupci, jímž je advokát, a ani dalšímu zástupci advokáta (§ 25 odst. 2 o. s. ř.) povinnost doložit další zastoupení advokáta pouze písemnou plnou mocí jen pro určité úkony. Jestliže další zástupce advokáta nedoložil oprávnění k zastupování již při prvním úkonu, který ve věci učinil (§ 32 odst. 1 o. s. ř.), může mít následný průkaz dalšího zastoupení i podobu písemného sdělení takto zastoupeného advokáta, že dalšího zástupce k provedení příslušného jednotlivého úkonu nebo jednotlivých úkonů zmocnil.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.02.2006

Spisová značka: 29 Odo 678/2003

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení před soudem

Předpisy: § 104 odst. 2 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 25 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 28 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 32 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 43 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v B r n ě u s n e s e n í m z e d n e 1 9 . 4 . 2 0 0 2 o d m í t l (p o d l e § 4 3 o . s . ř .) n á v r h y v ě ř i t e l ů n a p r o h l á š e n í k o n k u r s u n a m a j e t e k d l u ž n i c e , u v á d ě j e , ž e p r á v n í z á s t u p c e v ě ř i t e l ů a n i n a v ý z v u s o u d u n e p ř e d l o ž i l p o v ě ř e n í k t o m u , a b y j e j j e h o a d v o k á t n í k o n c i p i e n t v ř í z e n í z a s t u p o v a l .

K o d v o l á n í n a v r h u j í c í c h v ě ř i t e l ů V r c h n í s o u d v O l o m o u c i u s n e s e n í m z e d n e 1 6 . 1 . 2 0 0 3 u s n e s e n í s o u d u p r v n í h o s t u p n ě z m ě n i l t a k , ž e ř í z e n í o j e j i c h n á v r z í c h z a s t a v i l . O d v o l a c í s o u d u z a v ř e l , ž e n e d o s t a t e k z m o c n ě n í M g r . K . B . (a d v o k á t n í h o k o n c i p i e n t a) p r o p o d e p s á n í n á v r h ů n a z a h á j e n í ř í z e n í z a p r á v n í h o z á s t u p c e v ě ř i t e l ů J U D r . J . Š . j e n e d o s t a t k e m p o d m í n e k ř í z e n í v e s m y s l u u s t a n o v e n í § 1 0 4 o d s t . 2 o . s . ř . , k t e r ý s e n e p o d a ř i l o o d s t r a n i t .

P r o t i u s n e s e n í o d v o l a c í h o s o u d u p o d a l a v ě ř i t e l k a a) v č a s n é d o v o l á n í , n a m í t a j í c , ž e n a p a d e n é r o z h o d n u t í s p o č í v á n a n e s p r á v n ě m p r á v n í m p o s o u z e n í v ě c i , t e d y ž e j e d á n d o v o l a c í d ů v o d v e s m y s l u u s t a n o v e n í § 2 4 1 a o d s t . 2 p í s m . b) o . s . ř . K o n k r é t n ě d o v o l a t e l k a u v á d í , ž e o d v o l a c í s o u d v y l o ž i l

ustanovení § 28 odst. 1 o. s. ř. extenzívně, jestliže povinnost doložit soudu písemnou plnou moc vztáhl i na zmocnění dalších zástupců advokáta podle § 25 odst. 2 o. s. ř.

Přesto, že advokát nedoložil oprávnění svého koncipienta již při prvním úkonu, který koncipient ve věci učinil, tento nedostatek konvalidoval přípisem ze dne 28. 8. 2001, který lze považovat za dostatečný doklad o tom, že koncipient byl zmocněn k podpisu návrhů na zahájení řízení. Dovolatelka proto požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud nejprve zkoumal přípustnost dovolání.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Ustanovení § 239 odst. 1 písm. a) o. s. ř. určuje, že dovolání je přípustné i proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně zrušeno a řízení zastaveno.

Dle ustanovení § 221 o. s. ř. ve znění účinném v době rozhodování odvolacího soudu platilo, že nejsou-li podmínky ani pro potvrzení, ani pro změnu rozhodnutí, soud je zruší. Učiní tak zejména, jestliže tu jsou takové vady, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení (odstavec 1 písm. b/). Zruší-li odvolací soud rozhodnutí, a) vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, nebo b) postoupí věc věcně příslušnému okresnímu nebo krajskému soudu, popřípadě soudu zřízenému k projednávání a rozhodování věcí určitého druhu, anebo c) rozhodne o zastavení řízení, jestliže je tu takový nedostatek podmínek řízení, který nelze odstranit (§ 104 odst. 1); není-li dána pravomoc soudů, rozhodne též o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží (odstavec 2).

Nejvyšší soud pak již v usnesení uveřejněném pod číslem 17/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek formuloval a odůvodnil závěr, od něž nevidí důvodu odchýlit se ani v této věci, podle kterého nedostatek podmínky řízení a vada žaloby jsou navzájem nezaměnitelnými pojmy procesního práva, samostatně upravenými, které mají odlišné důsledky a s nimiž se pojí i rozdílné reakce soudu. S účinností od 1. 1. 2001 se ony „rozdílné reakce“ projevují i způsobem, jakým soud rozhoduje, totiž tak, že konečnou reakcí soudu na přetrvávající nedostatek podmínky řízení je zastavení řízení (srov. § 104 o. s. ř.) a konečnou reakcí soudu na vady žaloby či jiného návrhu na zahájení řízení, jež brání pokračování v řízení, je odmítnutí takového podání (srov. § 43 odst. 2 o. s. ř.).

Také v důvodové zprávě k zákonu č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, jsou změny, jichž s účinností od 1. 1. 2001 mělo doznat (a také doznalo), ustanovení § 43 o. s. ř. vysvětleny tím, že rozhodnutí o zastavení řízení je opatřením, které soud činí v případě nedostatku podmínek řízení nebo zpětvzetí návrhu. To, že nebyly odstraněny vady podání, není nedostatkem podmínek řízení. Nemá-li docházet v soudní praxi k zaměňování těchto institutů, je potřebné odlišit i způsob rozhodování. Vadné podání proto bude nadále usnesením odmítáno.

Z ustanovení § 221 odst. 1 písm. b) o. s. ř. v rozhodném znění pak plyne, že učiní-li odvolací soud závěr, že řízení před soudem prvního stupně trpí takovými vadami, že toto řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení a tento nedostatek nebyl nebo nemohl být regulérně zhojen v odvolacím řízení, je to důvodem ke kasaci rozhodnutí soudu prvního stupně a (ve smyslu ustanovení § 221 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.) též k případnému zastavení řízení. To platí nejen tehdy, je-li odvolacímu přezkumu podrobováno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, nýbrž i tehdy, učiní-li odvolací soud takový závěr v řízení o dovolání proti usnesení, jímž soud prvního stupně odmítl žalobu nebo jiný návrh na zahájení řízení (zde návrh na prohlášení konkursu) podle § 43 odst. 2 o. s. ř.

Z toho, že v této věci odvolací soud nesprávně (v rozporu s výše uvedeným) usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí návrhu na prohlášení konkursu „změnil“ tak, že řízení zastavil, pak nelze vyvozovat pro dovolatelku procesně nepříznivé důsledky potud, že takto formulované usnesení odvolací soudu není v ustanovení § 239 o. s. ř. výslovně zmíněno (a to logicky, neboť zákon nemůže předjímat vydání procesně nesprávných rozhodnutí) jako usnesení, proti kterému je dovolání přípustné. Jinak řečeno, měl-li odvolací soud za to, že jsou dány důvody k zastavení řízení, pak měl usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí návrhu na prohlášení konkursu nejprve zrušit (podle § 221 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.) a až pak mohl (za splnění podmínek formulovaných v § 221 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.) řízení zastavit. Odtud Nejvyšší soud uzavírá, že napadené usnesení je z obsahového hlediska usnesením, jímž odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil, tedy usnesením, proti němuž je dovolání přípustné podle § 239 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. Na tomto závěru ničeho nemění ani skutečnost, že samo usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí návrhu na prohlášení konkursu je výsledkem chybného úsudku soudu prvního stupně, který nerozpoznal, že nedostatek oprávnění k zastupování (jímž odmítnutí návrhu na prohlášení konkursu zdůvodnil) je nedostatkem podmínky řízení a nikoli nedostatkem návrhu na zahájení řízení (shodně srov. v judikatuře např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2001, sp. zn. [29 Cdo 2352/2000](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2002, pod číslem 60 a v právní teorii např. Bureš J. – Drápal, L. – Krčmář, Z. – Mazanec, M.: Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. 6. vydání. Praha C. H. Beck 2003, str. 348 nebo Winterová, A. a kolektiv: Občanské právo procesní. 2. vydání. ISV nakladatelství. Praha 1996, str. 102).

Dovolání je důvodné, proto Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

U přípustného dovolání přihlíží odvolací soud z úřední povinnosti též k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.). Takovou vadou je odvolací řízení postiženo.

Nedostatek oprávnění k zastupování je – jak plyne přímo z odůvodnění napadeného usnesení – odstranitelným nedostatkem podmínky řízení ve smyslu ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř. Odvolací soud pak zjevně přehlédl, že ustanovení § 221 odst. 2 písm. c) o. s. ř. v rozhodném znění mu dovoľovalo, aby sám zastavil řízení pro nedostatek podmínek řízení, jen byl-li tu ve smyslu ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. (na něž je v označeném ustanovení výslovně odkazováno) takový nedostatek podmínek řízení, který nelze odstranit.

Zjištění odvolacího soudu, že je zde odstranitelný nedostatek podmínek řízení (ve smyslu § 104 odst. 2 o. s. ř.), mohlo vést jen ke zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně (§ 221 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. v rozhodném znění) a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 221 odst. 2 písm. a/ o. s. ř. v rozhodném znění). Uvedené se ostatně podává přímo z důvodové zprávy k zákonu č. 30/2000 Sb., v níž je na dané téma výslovně uvedeno, že z nového znění § 221 odst. 2 (o. s. ř.) mimo jiné vyplývá, že odvolací soud, zruší-li rozhodnutí soudu prvního stupně, nemůže také rozhodnout o zastavení řízení z důvodu nedostatku podmínek řízení podle § 104 odst. 2 (o. s. ř.). V takovémto případě je vždy na místě věc vrátit soudu prvního stupně, aby se pokusil nedostatek podmínky odstranit; opačný postup by odporoval zásadě dvouinstančnosti občanského soudního řízení.

Napadené usnesení tedy již proto neobstojí.

Dále Nejvyšší soud prověřil správnost závěrů odvolacího soudu v rovině dovolatelkou uplatněného dovolacího důvodu.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy,

jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Jak se podává ze spisu, v daném případě udělila dovolatelka dne 1. 9. 1998 procesní plnou moc k zastupování advokátu JUDr. J. Š. Návrh na prohlášení konkursu podaný u soudu 8. 10. 1998 je pak podepsán tím způsobem, že jeho titulní strana je v místě, kde je JUDr. Š. označen jako zástupce dovolatelky, opatřena otiskem razítka s údaji: „JUDr. J. Š. advokát“, nad kterým je ručně připsáno „i. s.“ s nečitelným podpisem.

Soud prvního stupně (poté, co byl na tuto skutečnost upozorněn v důvodech usnesení ze dne 19. 7. 2001, jímž odvolací soud zrušil jeho usnesení ze dne 20. 5. 1999, o zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu) navrhuje věřitelku a) usnesením ze dne 10. 8. 2001 doručeným jejímu zástupci 24. 10. 2001 vyzval, aby do 15 dnů označila osobu, která návrh na prohlášení konkursu podepsala, a doložila oprávnění této osoby k podpisu. Na tuto výzvu reagoval zástupce navrhuje věřitelky a) JUDr. Š. podáním došlým soudu 10. 9. 2001, v němž soudu sdělil, že návrh na prohlášení konkursu podepsal jeho koncipient Mgr. K. B., který k tomu byl oprávněn na základě zmocnění z 20. 9. 1998. Poté, co soud prvního stupně návrhy obou věřitelek odmítl shora označeným usnesením, zopakoval JUDr. Š. tvrzení obsažené v podání z 10. 9. 2001 i v odvolání.

Podle ustanovení § 25 o. s. ř. zástupcem si účastník může vždy zvolit advokáta. Advokátu lze udělit pouze plnou moc pro celé řízení (dále jen „procesní plná moc“) (odstavec 1). Advokát je oprávněn dát se zastupovat jiným advokátem nebo, s výjimkou případů, v nichž je zastoupení advokátem podle tohoto zákona povinné, advokátním koncipientem nebo svým zaměstnancem jako dalším zástupcem (odstavec 2).

Ustanovení § 28 odst. 1 o. s. ř. pak určuje, že zástupci, jež si účastník zvolil, udělí písemně nebo ústně do protokolu procesní plnou moc nebo plnou moc jen pro určité úkony.

Dle ustanovení § 32 odst. 1 o. s. ř. každý, kdo v řízení vystupuje jako zástupce účastníka, popřípadě jako jeho další zástupce, musí své oprávnění doložit již při prvním úkonu, který ve věci učinil.

Jak se podává z ustanovení § 32 odst. 1 o. s. ř., povinnost doložit oprávnění k zastupování již při prvním úkonu, který ve věci učinil, se zde výslovně klade i dalšímu zástupci účastníka. Tuto povinnost tedy Mgr. B. měl již při podání návrhu na prohlášení konkursu, který jím byl podepsán. S přihlédnutím k tomu, že celý proces probíhal písemně (až do vydání napadeného rozhodnutí jednáno nebylo), je zjevné, že uvedená povinnost nemohla být splněna jinak než písemnou formou. Až do 10. 9. 2001 ovšem zástupce navrhuje věřitelky ani jeho další zástupce oprávnění dalšího zástupce k zastupování soudu nepředložili.

Občanský soudní řád ovšem neukládá povinnost doložit další (tzv. substituční) zastoupení advokáta jiným advokátem, advokátním koncipientem nebo zaměstnancem advokáta pouze písemnou plnou mocí jen pro určité úkony a takový požadavek (jež soudní praxe obvykle neklade) by neodpovídal ani potřebám reálného života právního.

Následné doložení dalšího zastupování tedy může mít i tu formu, že advokát, kterého další zástupce v řízení zastupuje, písemně potvrdí, že dalšího zástupce k provedení příslušného jednotlivého úkonu nebo jednotlivých úkonů vskutku zmocnil. Dovolatelce pak lze přisvědčit v tom, že na základě výzvy soudu prvního stupně (ne však dříve) této povinnosti dostála podáním JUDr. Š. z 10. 9. 2001 a znovu pak v rámci podaného odvolání. Nadto soudy nižších stupňů přehledly, že skutečnost, že zmocnění dalšího zástupce není doloženo, má toliko za následek, že soud tuto osobu v řízení za dalšího zástupce účastníka nepovažuje. V posuzované věci to při řádně doložené procesní plné moci JUDr. Š. mělo ve vztahu k návrhu na prohlášení konkursu pouze ten následek, že návrh nebyl za navrhuje

věřitelku a) řádně podepsán. I kdyby tedy nedostatek průkazu zmocnění dalšího zástupce nebyl zhojen podáním z 10. 9. 2001, bylo povinností soudu vyzvat zástupce navrhuující věřitelky a) s procesní plnou mocí JUDr. Š. postupem podle § 43 o. s. ř. k doplnění návrhu o chybějící podpis. Tomuto požadavku ovšem výzva z 10. 8. 2001 nevyhověla. Jejím výrokem je žádáno o doložení průkazu zmocnění a realizuje se tak postup podle § 104 odst. 2 o. s. ř. a v poučení jsou následky nevyhovění výzvě nesprávně spojovány s postupem dle § 43 odst. 2 o. s. ř. (ačkoliv navrhuující věřitelka a/ o doplnění chybějící náležitosti návrhu na prohlášení konkursu žádána není).

Ani právní posouzení věci odvolacím soudem tudíž není správné.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené usnesení pro vadu odvolacího řízení a nesprávné právní posouzení věci zrušil podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř.

Jelikož důvody, pro které Nejvyšší soud v rovině právního posouzení věci zrušil usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o. s. ř.)

Navrhující věřitelé měli v řízení postavení samostatných společníků (§ 91 odst. 1 o. s. ř.) a dovolání podala pouze věřitelka a), přičemž nejde o žádný z případů vypočtených v § 242 odst. 2 o. s. ř., takže Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů nižších stupňů jen ve vztahu k věřitelce a). Jen v tomto rozsahu může soud prvního stupně věc znovu projednat a rozhodnout. Přitom vyjde z toho, že vada v průkazu dalšího zastoupení věřitelky a) již byla - jak rozvedeno výše - zhojena.